

THE OPPORTUNITIES FOR ORGANIC AGRICULTURE AND PRODUCTION OF ORGANIC PRODUCTS ON THE TERRITORY OF LAG "TUTRAKAN – SLIVO POLE"

Valentina Marinova

University of agribusiness and rural development, Bulgaria

ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА БИОЛОГИЧНО ЗЕМЕДЕЛИЕ И ПРОИЗВОДСТВО НА БИОЛОГИЧНИ ПРОДУКТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ „ТУТРАКАН - СЛИВО ПОЛЕ”

Валентина Маринова

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Abstract: Organic farming, the production of organic products and the application of agri-environmental activities by farmers is established as a global trend in agriculture, which protects nature, on the one hand, and provides safe and healthy food for the population, on the other. Tutrakan Slivo Pole LAG and the territory will have up-to-date information on the opportunities for organic farming, production of organic products and implementation of agri-environmental activities by farmers on the territory of the LAG.

The development of sustainable and competitive agriculture and adding value to local agricultural products is supported by the CLLD Strategy, by supporting labor-intensive agricultural production / fruits, vegetable production, production of essential oils and medicinal crops, animal husbandry /.

Priority support for small farms and assistance for diversification of agricultural production, for the purchase of new equipment, introduction of new technologies. Supporting young people through opportunities to develop their own business in the field of agriculture. Need for investments for processing of agricultural products / fruits, vegetables, bee products / in order to add value to agricultural production.

Резюме: Биологичното земеделие, производството на биологични продукти и прилагане на агро-екологични дейности от земеделските производители се утвърждава като световна тенденция в селското стопанство, която опазва природата, от една страна, и осигурява безопасни и здравословни храни за населението, от друга. МИГ "Тутракан Сливо поле" и територията ще разполага с актуална информация относно възможностите за биологично земеделие, производство на биологични продукти и прилагане на агро-екологични дейности от земеделските производители на територията на МИГ.

Развитието на устойчиво и конкурентно земеделие и добавяне на стойност към местните селскостопански продукти е подпомогнато от Стратегията за ВОМР, чрез подкрепа на трудоемките земеделски производства /плодове, зеленчукопроизводство, производство на етерично – маслени и лечебни култури, животновъдство/.

Приоритетно подпомагане на малки стопанства и съдействие за диверсификация на земеделското производство, за закупуване на нова техника, въвеждане на нови технологии. Подкрепа на млади хора, посредством възможности за развитие на собствен бизнес в сферата на земеделието. Нужда от инвестиции за преработка на земеделска продукция /плодове, зеленчуци, пчелни продукти/ с цел добавяне на стойност към земеделското производство.

I. Обща информация за биологичното земеделие

През последните години, много се заговори за развитието на биологично земеделие у нас.

Биологичното земеделие¹ е един от стълбовете на Общата селскостопанска политика на ЕС за периода 2014 – 2020 г , както и важен приоритет в политиката за развитие на земеделието у нас.

В „Националната стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България в периода 2014-2020“ е записано, че „Насърчаването на земеделските производители за преминаване към или поддържане на биологично земеделие допринася едновременно за:

- опазване на околната среда - укрепва агроекосистемите, опазва биоразнообразието и предоставя възможност на бъдещите поколения да се възползват от съхранената природа;

- производство на здравословни храни - тази форма на земеделие отговаря на нуждите на нарастващия брой потребители, тъй като използва безопасни и прозрачни методи на производство;

- социален ефект - създава заетост в селските райони и повече работни места в сравнение с конвенционалното земеделие“.

За развитието на биологичното земеделие е добре да се знае, какво се разбира под този термин - това е цялостен системен подход, основан на система от процеси, които водят до устойчивост на екосистемите, запазват храните, добрите хранителни стойности, хуманно отношение към животните и социална справедливост.

За биологичното земеделие е характерно отговорното използване на енергията и природните ресурси, поддържането на биологичното разнообразие и на местния екологичен баланс, съхраняването и подобряването на плодородието на почвата, хуманното отношение към животните и внимание към специфичните им поведенчески нужди.

Биологично земеделие е отглеждането на земеделски продукти по естествен, природен начин, без употребата на всякакви изкуствени добавки и подобрители, химия или генномодифицирани организми. Производителите трябва да гарантират, че земеделските продукти са отгледани или преработени без използването на синтетични вещества - като синтетични торове, пестициди, антибиотици, хормони, регулатори на растежа, както и хранителни добавки от типа на консерванти, оцветители, изкуствени подсладители и други помощни вещества при преработката. Производството на този вид продукти се извършва съгласно изискванията на специфични европейски и национални стандарти и е обект на контрол от сертифициращи органи, които могат да бъдат публични и/или частни.

Биологичното производство² е съвкупна система за управление на земеделието и производство на храни, в която се съчетават най-добрите

¹ Национална стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България в периода 2014-2020.

² Регламент (ЕО) № 834/2007.

практики по отношение опазването на околната среда, поддържа се висока степен на биологично разнообразие, опазват се природните ресурси, прилагат се високи стандарти за хуманно отношение към животните и методи на производство, съобразени с предпочитанията на част от потребителите към продукти, произведени чрез използване на естествени вещества и процеси“.

Биологичното земеделие³ е съвкупна система за управление на земеделието и производство на храни, в която се съчетават най-добрите практики по отношение опазването на околната среда, поддържа се висока степен на биологично разнообразие, опазват се природните ресурси, прилагат се високи стандарти за хуманно отношение към животните и методи на производство, съобразени с предпочитанията на част от потребителите към продукти, произведени чрез използване на естествени вещества и процеси.

Биологичното земеделие е метод в растениевъдството и животновъдството при който не се използват пестициди, изкуствени торове, генетично модифицирани организми, антибиотици и хормони на растежа. Но то не се изчерпва с това. Всъщност биологичното производство е холистична система, която има за цел за създаде хармонични взаимоотношения както между хората и околната среда, така и между земеделието и аграрната екосистема и да осигури защитата на организмите в почвата, растенията и домашните животни. Основната цел на биологичното производство е за създаде ферми и предприятия, които се основават на принципа на устойчивото развитие и допринасят за естественото развитие и запазване на растителните и животински видове и на околната среда като цяло.

Основни принципи и методи Според определението биологичното земеделие е производствена система, която е управлявана по такъв начин, че да може да отговори на конкретните местни нужди като интегрира културни, биологични и земеделски практики, които позволяват възобновяването на ресурсите, укрепват екологичното равновесие и запазват биологичното многообразие. Биологичното земеделие се основава на следните принципи:

- Фермата се възприема като самостоятелна система или „организъм“, който съществува в контекста на локалната екосистема;
- При биологичното земеделие се запазва баланса в отношенията както вътре в системата на фермата, така и между самата ферма и местната екосистема;
- В рамките на фермата се поддържа голямо биологично разнообразие, за да се стимулира борбата с паразитите и вредителите;
- Използват се естествените биологични цикли, като особено внимание се отделя на биологичните цикли на органичните вещества с цел да се стимулира образуването на хумус в почвата;
- Максимално се използва слънчевата енергия и се свежда до минимум използването на химикали и препарати.

Биологичното производство е икономически сектор, допринасящ едновременно за постигане на целите и на трите конвенции на ООН – по изменение на климата⁴, биологичното разнообразие⁵ и борбата с

³ Определение на МЗХГ.

⁴ Рамкова конвенция на Обединените нации по изменение на климата.

⁵ Конвенция за биологичното разнообразие.

опустиняването⁶, и благоприятстващ устойчивото управление на 5 от общо 7-те екосистеми (обработваеми земи, горски екосистеми, планински и полупланински екосистеми, сухи и засушливи екосистеми, ливади и пасища).

Биологичното земеделие предполага:

- Използване на междинни култури, култури за зелено торене, оборски тор, тор от други домашни животни сеитбообращение, за да се подобри плодородието на почвата, да се увеличи биологичната активност и да се поддържа доброто здравословно състояние на почвата в един дългосрочен план;

- Използване на биологичния контрол, сеитбообращението и други техники за борба плевелите, насекомите и болестите;

- Насочване на вниманието към биологичното разнообразие на аграрната система и на околната среда;

- Използване на ротация (редуване) на пасищата и пасища със смесени фуражи при отглеждането на животни, както и алтернативни ветеринарномедицински методи на лечение и осигуряване на добри условия за животните;

- Намаляване на внесените отвън вещества и препарати и елиминиране на употребата на синтетични пестициди и торове и/или други вещества като хормони, антибиотици и генетично модифицирани организми;

- Насочване на вниманието към възобновяеми суровини, запазване на почвата и водите и такива практики, които поддържат екологичното равновесие.

Освен това с правилата за биологичното земеделие се насърчава висок стандарт на хуманно отношение към животните и се изисква от земеделските стопани да се съобразяват със специфичните поведенчески потребности на животните.

Разпоредбите на Европейския съюз за биологичното земеделие имат за цел да осигурят ясна структура за производството на биологични продукти в целия ЕС. Целта е да се удовлетвори потребителското търсене на надеждни биологични продукти, като същевременно се осигури справедлив пазар за производителите, дистрибуторите и търговците.

Към момента в Регистъра на биологичното земеделие са се вписали 3 134 оператора, което е 50% от всички оператори в системата за контрол⁷.

България е втора в Европейския съюз по относителен ръст в проценти на сертифицираните площи за биологично земеделие, макар че страната ни остава сред последните в съюза по дял на сертифицираните площи от общите земеделски площи, следвана по този показател само от Румъния, Ирландия и Малта. Но за периода сертифицираните за биологично земеделие площи в България са се увеличили 4,6 пъти до 118 552 хектара. Това представлява 2,4% от общите земеделски площи. През 2010 г. делът им е бил едва 0,5%⁸.

⁶ Конвенция на Организацията на обединените нации за борба с опустиняването – Европейска конвенция за ландшафта.

⁷ По данни от <http://cap.europe.bg>

⁸ Данни на Евростат, за периода 2010-2015 г.

II. Производство на биологични продукти

Биологичен продукт е понятие, с което означава земеделски продукт, предназначен за потребление и произведен по биологичен начин. Биологичното производство изключва употребата на всякакви изкуствени добавки и подобрители и генномодифицирани организми. За разлика от т.нар. натурални продукти, които е достатъчно да се произведат от естествени суровини, изискванията към биологичните продукти са доста по-строги: изключване на всякакви изкуствени подобрители и съставки не само при обработването на продуктите, но и при отглеждането на суровините, специални изисквания за средата на отглеждане на продуктите и др., определени в съответното законодателство.

Биологичните продукти са разделени на две основни групи – храни и нехрани. Биологичната храна е продукт на биологичното земеделие, който е отгледан и преработен без използването на синтетични вещества при отглеждането- като синтетични торове, пестициди, антибиотици, хормони, регулатори на растежа, както и хранителни добавки от типа на консерванти, оцветители, изкуствени подсладители и помощни вещества при преработката.

При биологичната храна е забранено използването на генетично модифицирани организми и техни производни. Производството на този вид продукти се извършва съгласно изискванията на специфични стандарти и е обект на контрол от сертифициращи органи, които могат да бъдат публични и/или частни (независими). Изискванията към производството на биологичните продукти, които не са храни, са същите, каквито и към храните.

Такива продукти могат да са произведени чрез преработка на биологично отгледани продукти, като при тази преработка също трябва да бъде избегнато ползване на изкуствени. Широко употребявани такива продукти са етеричните масла, биологичните козметични продукти, дрехите от биологично произведени материали и др. В зависимост от икономическото направление, в което биопродукта се произвежда може да се използват и понятията органичен или екологичен продукт. Тези понятия са напълно еквивалентни.

Основният фокус в производството на биологични продукти в България е поставен върху многогодишните култури - ябълки, ягоди, малини, сливи, лешници и розово масло са продуктите, които съставят основният дял от изнасяните от страната ни биологични продукти.

Пазарът на биологични продукти е един от на-бързо развиващите се пазари в световен мащаб, като годишно нараства с около 15%. Най-големите потребители на биопродукти са Северна Америка и Европа. Характерно за тези два пазара е, че предлагането изостава от търсенето и се налага внос, най-вече на месо и млечни продукти, от Южна Америка, Азия и Австралия.

Биологичните продукти са разделени на две основни групи – храни и нехрани. Биологичната храна е продукт на биологичното земеделие, който е отгледан и преработен без използването на синтетични вещества при отглеждането- като синтетични торове, пестициди, антибиотици, хормони, регулатори на растежа, както и хранителни добавки от типа на консерванти, оцветители, изкуствени подсладители и помощни вещества при преработката. При биологичната храна е забранено използването на генетично модифицирани организми и техни производни.

Производството на този вид продукти се извършва съгласно изискванията на специфични стандарти и е обект на контрол от сертифициращи органи, които

могат да бъдат публични и/или частни (независими). Изискванията към производството на биологичните продукти, които не са храни, са същите, каквито и към храните. Такива продукти могат да са произведени чрез преработка на биологично отгледани продукти, като при тази преработка също трябва да бъде избегнато ползване на изкуствени.

Широко употребявани такива продукти са етеричните масла, биологичните козметични продукти, дрехите от биологично произведени материи и др. В зависимост от икономическото направление, в което биопродукта се произвежда може да се използват и понятията органичен или екологичен продукт. Тези понятия са напълно еквивалентни.

При биологичната храна е забранено използването на генетично модифицирани организми и техни производни. Производството на този вид продукти се извършва съгласно изискванията на специфични стандарти и е обект на контрол от сертифициращи органи, които могат да бъдат публични и/или частни (независими).

В България пазарът на биопродукти, макар и нарастващ с бързи темпове, е все още малък, като голяма част от произведеното се изнася, а друга пък част от биопродуктите, особено по-екзотичните се внасят от чужбина. Основната част от търговията с биопродукти се извършва в специализирани магазини или по специализирани щандове в големите вериги и дори в някои аптеки.

Сертифицираната биологична продукция се маркира със специални знаци, които ги отличават от продуктите, произведени по традиционен начин.

Биологичните продукти са продуктите на бъдещето – чисти от химикали и торове, вкусни, полезни, щадящи околната среда;

- Предлагането на тези продукти на европейския и световния пазар изостава от търсенето им – т.е. има ниша за тяхното успешно реализиране на международния пазар;

- Българите стават все по-загрижени и отговорни както за своето и на бъдещите поколения здраве, така и за опазване на околната среда – т.е. има ниша за успешна реализация на биологичните продукти на вътрешния пазар;

В стратегически документи - Националната агроекологична програма, планът за развитие на биологичното производство (БП) у нас и други са заложили цели и задачи за насърчаване на екологосъобразните методи за селскостопанско производство, като биологичното земеделие е посочено като една от приоритетните дейности. Една от шестте практически цели, посочени там, по отношение на биологичното земеделие, е именно увеличаването конкурентоспособността на продуктите от българското биологично земеделие – т.е. има заявен приоритет за биологичното земеделие на държавно равнище. Ключов приоритет в политиката за развитие на земеделието в Република България и един от акцентите на ОСП за периода 2014-2020 г. е биологичното земеделие. Насърчаването на земеделските производители за преминаване към или поддържане на биологично земеделие допринася едновременно за опазване на околната среда, производство на здравословни храни, създава заетост в селските райони и повече работни места в сравнение с конвенционалното земеделие.

За да могат земеделските стопани да извлекат ползи от методите за биологично производство, потребителите трябва да имат доверие в спазването на правилата за биологично производство. Ето защо ЕС поддържа следната строга система за контрол и прилагане, за да гарантира, че правилата и разпоредбите за биологичното производство се изпълняват подобаващо. Тъй

като биологичното земеделие е част от по-голяма верига на доставки, която обхваща хранително-вкусовата промишленост, дистрибуцията и търговията на дребно, тези дейности също подлежат на проверки.

Всяка държава от ЕС назначава контролни органи, които проверяват действащите лица по веригата на биологичното производство. Производителите, дистрибуторите и търговците на биологични продукти трябва да се регистрират в своя местен контролен орган, преди да получат разрешение да продават своите продукти като биологични.

Характеристиките на територията

Растениевъдството се доминира от производство на зърнени и технически култури. Отглежданите площи с зеленчуци, плодове, етерично маслени култури, овощки са малко /0,1% от обработваемата земя е засята със зеленчуци, 4,6% трайни насаждения, 0,5% с етерично маслени култури/. Стратегията за BOMP би могла да подкрепи трудоемките земеделски производства /зеленчукопроизводство, овощарство, производство етерично-маслени култури/, приоритетно да подкрепи малките земеделски стопанства и да съдейства за диверсификация на земеделското производство, за закупуване на нова техника, за въвеждане на нови технологии.

- Идентифицирана е нужда от подкрепа на малките животновъдни ферми, отглеждащи едър и дребен рогат добитък и пчели което може да се осъществи и по стратегията за BOMP. Налице е значителен брой потенциални бенефициенти, а инвестициите се включват в лимитите на проектите по стратегията.

- Нужда от инвестиции, насочени в преработка на земеделска продукция /плодове, зеленчуци, пчелни продукти/ с цел добавяне на стойност към земеделското производство.

Има условия за развитие на устойчиво и конкурентно земеделие включително стопанства в чувствителни сектори със затруднен достъп до пазара и биологично производство, въвеждане на нови енергоспестяващи технологии, подобряване на предпазарната подготовка и съхранението на продукцията.

➤ Основни селскостопански показатели на община Сливо поле⁹:

По данни на ОбщСЗ Сливо поле обработваемата земя към декември 2016г. е 183 492 дка. 50% от обработваемите площи на територията на община Сливо поле ежегодно са засети със зърнено-житни култури и около 40% - с технически култури, като тази тенденция се запазва през годините. Увеличаване на площите, заети от технически култури е резултат от потреблението им като суровина от „АСТРА БИОПЛАНТ“ за производство на биогориво Площите засети със зеленчуци са едва 0,1% от обработваемата земя. Трайните насаждения и овощни градини заемат 7384 дка площ. От 2013 г. в с. Ряхово функционира първото стопанство за култивирано отглеждане на лечебни и етеричномаслени култури – мента 30 дка и маточина 2 дка. Изгражда се пункт за събиране и изсушаване на билки, изграждане на сушилни тип „оранжерия“. Като недостатък в икономическото развитие може да се определи факта, че не е развита преработвателната промишленост и отглежданите култури се продават без допълнителна обработка. За да се получи добавена стойност, която би рефлектирала положително върху печалбата на производителите, е

⁹ Данни: Общински план за развитие.

целесъобразно създаването на предприятия за преработка на произведената продукция. Животновъдството в региона се развива в две посоки: от една страна в условията на малки полу-пазарни стопанства и от друга – в условията на промишлено отглеждане. В Община Сливо поле се намират три големи животновъдни предприятия, в които се отглеждат около 70000 прасета. В частните животновъдни ферми се отглеждат главно едър рогат добитък, дребен рогат добитък, пилета и пчелни семейства. Пчеларството е добре развито /5758 пчелни семейства/ но носи ниска добавена стойност, тъй като се продава като суровина и изкупните цени са много ниски.

Развитието на животновъдството през разглеждания период се характеризира с оптимизация на броя на стопанствата и на животните в тях, както и с реструктуриране и модернизиране с оглед покриване на стандартите за производство на качествени и безопасни животински суровини.

През изтеклия период продължи преоборудването, окомплектоването и модернизирането на млечните ферми във връзка с необходимостта от спазване на изискванията, наложени от прилагането на Общата селскостопанска политика (ОСП). Усилията са насочени към повишаване броя на фермите, категоризирани в първа група.

Животновъдството в региона се развива в две посоки: от една страна в условията на малки полупазарни стопанства и от друга – в условията на промишлено отглеждане. В Община Сливо поле се намират три големи животновъдни предприятия, в които се отглеждат около 70000 прасета. Тези предприятия заустват отпадните води след механично пречистване директно в река Дунав и са с най-голямо негативно влияние върху околната среда предвид липсата на изградени пречиствателни съоръжения. Въпреки това те са структуроопределящи за икономиката на Община Сливо поле.

В частните животновъдни ферми се отглеждат главно едър рогат добитък, дребен рогат добитък и пчелни семейства. В селата Ряхово, Голямо Враново и Борисово се отглеждат най-голям брой животни във фамилни стопанства.

➤ Основни селскостопански показатели на община Тутракан¹⁰:

Теренът на Тутракан и неговата околност е богат и плодороден чернозем. Днес от него се получават високи добиви от житните и индустриални култури – пшеница и ечемик, царевица и слънчоглед, боб, захарно цвекло, тютюн, коноп, соя и зеленчуци; от овощарството – гроздето, кайсията, прасковата и ябълката.

Селскостопанското производство в общината се осигурява от кооперации, сдружения и индивидуални стопани. Аграрният сектор е с растениевъдно - животновъдна структура. По отношение реализираните приходи от продажби селското стопанство е с най – голям относителен дял.

Добивът от отглежданите култури в община Тутракан е под средния за района. Средния добив в общината на пшеницата е 450 – 500 килограма от декар, на ечемика – 470 килограма от декар, царевицата 400 – 500 кг., а на слънчогледа 140 – 150 кг. От техническите култури се отглежда тютюн от сорта “Бърлей 13 -17” и добивите са в размер на около 150 килограма от декар.

По данни на Годишния доклад за дейността на ОС “Земеделие” – Тутракан през 2019 г. селскостопанския фонд на община Тутракан възлиза на

¹⁰ Данни: Общински план за развитие

475 846 декара, от които обработваеми са 283 885 декара. Общият горски фонд е 138 718,49 декара .

Данните показват, че основния дял земеделски стопанства в общината обработват под 10 дка земя. 267 земеделски стопанства обработват между 10 и 20 дка, 404 стопанства обработват между 20 и 100 дка (средно 40дка), 130 стопанства обработват между 100 и 500 дка (средно 197 дка) и 62 земеделски стопанства обработват по над 500 дка (средно 3 277 дка).

Основните земеделски култури, които се отглеждат в областта, са зърнено-житните, маслодайните култури и тютюн. В общината са застъпени трайните насаждения.

- Общо площи с биологично отглеждани култури на територията на МИГ: 12 321 ха.

- Общ брой на биологичните пчелни семейства на територията на МИГ: 6 371 броя.

При направената справка в Регистъра за биологично земеделие на територията на МИГ има регистрирани едва 78 биологични оператори.

Прави впечатление, че от територията на община Тутракан са регистрирани над 50 от общо 78 биологични производители.

85% от тях са производители на биологичен мед и се занимават с биологично пчеларство.

Останалите отглеждат биологични орехи, тикви, ягоди, круши, кайси и резене.

75% от регистрираните биологични производители на територията на община Сливо поле се занимават с отглеждането на биологична кайсия, орехи, праскова, череша, вишна, ябълка, вишна, , лешници, малини, праскови, зелен фасул, лук и арпаджик, моркови, чесън, домати, краставици и круша.

➤ Преобладават засетите площи и отглеждането на биологични праскови и кайсии.

Природните, климатичните, географските условия, близостта до големи градове (Русе и Силистра) като удобен пазар за земеделска продукция и добрата инфраструктурна свързаност определят селското стопанство като сектор със сериозни традиции и възможности на територията на МИГ – Тутракан-Сливо поле, най-вече в областта на растениевъдството и овощарството.

Последното десетилетие на миналия век селското стопанство, както и навсякъде в България, преживява сериозна криза. От началото на 21 век, и особено с навлизането на европейското съфинансиране по ПРСР, селското стопанство се стабилизира и навлиза в период на растеж. През последните години се увеличават площите, за които селските стопани получават субсидии.

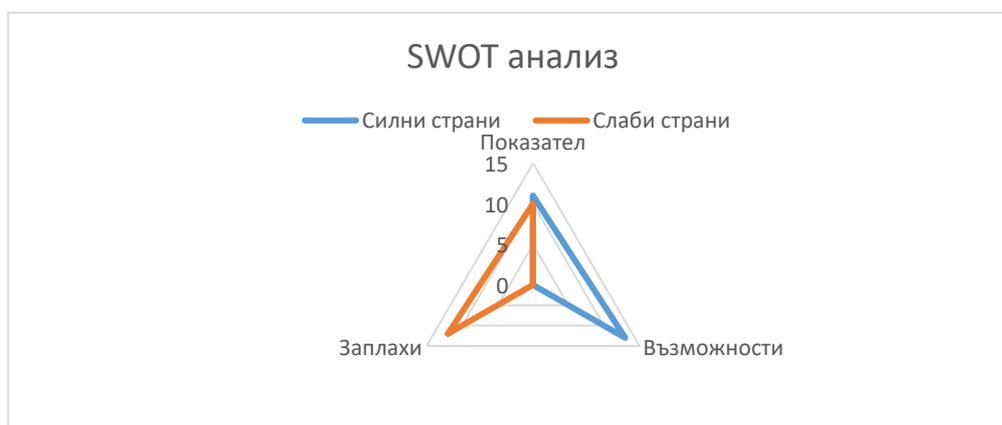
Качествата на обработваемата земеделска земя която заема над 70% от земеделските земи на територията, подходящите климатични условия и ползването на напояване създават рамка за развитие на успешно растениевъдство.

Наблюдава се тенденция за постепенно преодоляване на раздробеността на обработваемите площи и увеличаване на размера на отделните стопанства. Ако тази тенденция се запази и за в бъдеще, това ще позволи земеделските стопани да се придържат по-стриктно към добрите земеделски практики, да спазват агротехническите изисквания за редуване на културите и сеитбооборот, както и екологосъобразно торене с използване на растителни отпадъци.

SWOT АНАЛИЗ:

Силни страни	Слаби страни
S +14	W -10
<p>1. Наличие на екологично чисти територии, благоприятен климат, богато биоразнообразие;</p> <p>2. Благоприятни климатични условия, липса на крупни промишлени замърсители, както и на земеделие, основаващо се на традиционни екологосъобразни практики.</p> <p>3. Благоприятен климат за развитие на овощарството и зеленчукопроизводството;</p> <p>4. Многократно увеличени площи с овощни насаждения след 2010 г.</p> <p>5. Силна суровинна база за хранително-вкусовата промишленост;</p> <p>6. База за развитие на съпътстващи производства в аграрния сектор, условия за възобновяване и развитие на традиционни производства и дейности;</p> <p>7. Водеща роля и традиции в областта на свиневъдството, зърнопроизводството, овощарството и зеленчукопроизводството – модернизиран и автоматизиран свинекомплекс и говедовъдни ферми;</p> <p>8. База за развитие на съпътстващи производства в аграрния сектор, условия за възобновяване и развитие на традиционни производства и дейности;</p> <p>9. Наличие на поземлени ресурси с високи агробиологични качества;</p> <p>10.Опит и традиции в селското стопанство – земеделие и животновъдство;</p> <p>11.Водеща роля и традиции в областта на свиневъдството, зърнопроизводството, овощарството и зеленчукопроизводството – модернизиран и автоматизиран свинекомплекс и говедовъдни ферми;</p> <p>12.Увеличават се площите, за които се получават земеделски субсидии.</p> <p>13.Развива се интензивно растениевъдство, увеличава се делът на трайните насаждения и градинарството</p>	<p>1. В условията на трайно променящи се климатични условия към засушаване липсва подходяща нормативна уредба, която да активира създаването на сдружения за напояване, не се прилагат масово и възможностите на алтернативното земеделие</p> <p>2. Липса на интерес към биологично земеделие;</p> <p>3. Липса на предприятия за преработка на земеделска продукция;</p> <p>4. Липса на фирмени структури за връзка със селското стопанство за преработка на плодове и зеленчуци;</p> <p>5. замърсяване на земеделските площи, използвани за интензивно земеделие главно с азотни и фосфорни торове и препарати за растителна защита;</p> <p>6. замърсяване на почвите от замърсени води при наводнения;</p> <p>7. нарушаване на почвите при ерозия;</p> <p>8. Монокултурност в сферата на земеделието с отглеждане само на зърнени и технически култури, малки площи с трайни насаждения и зеленчуци.</p> <p>9. Слабо развита логистична инфраструктура (тържища, борси).</p> <p>10.В Плановете за развитие на Община Тутракан и Община Сливо поле никъде не са включени като приоритети и възможности биологичното земеделие и биологич(ните продукти.</p>
Възможности	Заплахи
O+13	T-12
<p>1. Използване на благоприятното транспортно – географско положение и</p>	<p>1. Влошаване на демографските характеристики и неблагоприятни миграционни процеси;</p>

<p>наличието на основна пътна артерия, речен път и пристанище;</p> <p>2. Осигуряване на необходимия финансов ресурс от национални и международни програми за реализация на проекти на територията на общината;</p> <p>3. Използване на наличния финансов ресурс чрез проекти към МИГ;</p> <p>4. Развитие на биологично и поливно земеделие, зеленчукопроизводство, овощарство и лозарство;</p> <p>5. Развитие на животновъдство с висока добавена стойност, излизащо от рамките на домакинствата и малките стопанства към средноголеми и големи ферми;</p> <p>6. Условия за развитие на преработвателна промишленост;</p> <p>7. Разнообразяване на земеделските култури и насърчаване развитието на биологичното земеделие;</p> <p>8. Подпомагане развитието на устойчиво и високоефективно селско стопанство;</p> <p>9. Продължаване модернизацията на земеделието и селскостопанското производство;</p> <p>10. Околната среда е запазена и с потенциал за развитие на биоизделие, производство на биопродукти;</p> <p>11. Съхраняване на изградените напоителни системи и да се изградят нови, с оглед създаване на по-ефективно и продуктивно земеделие.</p> <p>12. Съдействие от страна на МИГ за предоставяне на финансиране за земеделските производители.</p> <p>13. Повишаващо се разбиране на общността за биологичните продукти и тяхното търсене.</p>	<p>2. Неблагоприятна икономическа ситуация, отразяваща се на размера на инвестиции на бизнеса и разкриването на работни места;</p> <p>3. Недостатъчно използване на възможностите за финансиране от европейските фондове и програми;</p> <p>4. Замърсяване на околната среда от антропогенни или други фактори;</p> <p>5. Бариери за развитие на биологичното земеделие в проучвания регион</p> <p>6. Високи разходи по сертифицирането;</p> <p>7. Високи разходи за биопродукти и торове;</p> <p>8. Висок риск и загуби;</p> <p>9. Ограничен пазар за продукцията;</p> <p>10. Липса на биологични агрономи;</p> <p>11. Нежелание за финансиране от страна на банките на неутвърдени биологични производители.</p> <p>12. Отсъствието на преработваща земеделската продукция промишленост задържа ниско равнището на изкупните цени, "насърчава" посредническата търговия и ще продължи да лишава общинската икономика от допълнителен вътрешен продукт и работни места;</p>
--	--

Селското стопанство е един от структуроопределящите отрасли в областната икономика на територията на общините Тутракан и Сливо поле.

Благоприятното съчетание на плодородни почвени видове, климатични условия и релефни морфоструктури са предпоставка за развитие на областта като интензивен земеделски район, а дългогодишните традиции в растениевъдството и животновъдството обуславят селското стопанство като приоритетен отрасъл.

Благоприятното съчетание на природно-климатичните условия обуславят високата му степен на развитие. То е застъпено в голяма част от населените места на територията и има особено важно значение и роля за цялостното ѝ развитие.

Биологичното земеделие има важен принос за постигане на устойчивост не само на национално, но и на регионално ниво на развитие. То консервира до голяма степен природните ресурси, укрепва агроecosистемите, опазва биоразнообразието и предоставя възможност на бъдещите поколения да се възползват от съхранената природа. Тази форма на земеделие отговаря на нуждите на нарастващ брой потребители, тъй като използва безопасни и прозрачни методи на производство, като в същото време създава повече работни места от конвенционалното земеделие.

В ежедневието ни започват да се използват все по-често понятия като „биологична/органична храна“ и „биологично/органично земеделие“, зад които всъщност стои това, което винаги е било назовавано само „храна“ или „земеделие“.

Както в България, така и на територията на МИГ, необходимостта от развитие на биологичното земеделие е релевантна на следните проблеми при съвременното българско земеделие:

- Концентрацията и специализация на производството - нарушаване на биологичното равновесие в природата;
- Намалено биологично разнообразие и унищожаване на полезните видове;
- Устойчивост на вредителите към химическите средства и задълбочаване на екологичните проблеми;
- Разпокъсаността на земята;
- Остаряло оборудване и сгради, несъответстващи на изискванията на стандартите на ЕС;
- Недостиг на или прекалена употреба на препарати за растителна защита без отчитане на почвено-климатичните особености на района;
- Неспособност за усвояване на фондовете на ЕС за подпомагане на селскостопанските производители - липса на информацията и обучение.

На територията на МИГ следва да се подпомогне диверсификацията на биологичните производства, чрез включването към тях на туристически компонент, уповавайки се натрупания опит при българския селски туризъм, локалните потребители ще се запознаят с положителните страни на тези производства и ще се създаде база за повишаване на консумацията им. Това също ще спомогне за повишаване на заетостта в селските райони, като ще ги направи по-привлекателни за младите хора желаещи да се включат в сектора.

Биологичните производства притежават потенциал да спомогнат за развитието на територията на МИГ, включително и да оживят най-малките населени места в нея.

Необходимостта от чиста среда за производство при био земеделието съвпада с предлаганите от тези райони възможности. Това ни позволява да заключим, че биологичното земеделие би могло да изиграе важна роля за

развитието на селските райони в бъдеще, при адекватно насочена институционална подкрепа и секторни политики.

IV. Добри европейски практики в сферата на биологичното земеделие

През последните години въпросите за екологичните и социално-икономическите аспекти превърнаха биологичното земеделие в основно направление на устойчивото развитие на селските райони. Нарастващата загриженост за обезлюдяването на селските райони, разпространената бедност сред селското население, както и неаргументираната употреба на природните ресурси, поставят ключовия въпрос - да се осигури едновременно природосъобразно и икономически ефективно земеделско производство.

Добра практика“ е термин от европейското законодателство, който се използва за процес или методология, осигуряващи най-ефективното съотношение действия/резултат и най-пълното достигане на поставените цели.

В областта на биологичното земеделие съществуват методики и дейности, определени като "добри", които могат да бъдат популяризираны и приложени от всички страни членки на ЕС, наред с техния собствен опит.

➤ Приложими добри практики, подходящи за територията на МИГ:

• Проект за биологично земеделие в Белгия: www.west-vlaanderen.be/leader

Още преди началото на програма ЛИДЕР+, местните земеделски производители са започнали да си сътрудничат, за да лансират биологичните си продукти. Тъй като идеите им щяха да помогнат за реализиране на стратегията за разнообразяване на дейностите в селското стопанство и за екологична устойчивост, групата получи финансиране по ЛИДЕР+, за осъществяването на идеите си.

Производители на биологични земеделски продукти и градинари от територията на МИГ основаха кооператив, за да насърчат продажбата на регионални биологични продукти. Освен периодични срещи за обмен на добри практики, земеделските производители предприеха няколко съвместни маркетингови стратегии, като изготвянето на календар с всички земеделски производители по проекта, създаването на общи пазарски щандове и организирането на колоездачна обиколка със спирки във фермите участници. Всяка дейност е отговорност на един член от групата.

Главните постижения са:

- Обща търговска марка (лого) за регионалните биологични продукти
- Интернет страница (www.biobrugsmeland.be)
- Изготвяне на билбордове за реклама на панаири, пазари и при други рекламни мероприятия
- Рекламни материали, брошури и календар
- Съвместно закупуване на екологични опаковки

Общият резултат е, че биологичното земеделие и местните биологични продукти са вече много по-известни в региона. Съществува засилено сътрудничество между био-производителите и градинарите, и все повече земеделски производители използват екологични опаковки.

• Френският опит - АМАР

В основата на всяка АМАР е договор между един фермер (най-често зеленчукопроизводител в крайградската зона) и група от 80 – 150 потребители/семейства. Най-важният елемент за функционирането на системата е взаимното доверие. Потребителите купуват авансово цялата или

част от продукцията на фермата за сезона на фиксирана цена, договорена с фермера. Платената цена включва всички разходи на фермата (семена, торове, вода, поддръжка на инвентара и машините, персонал и т.н.) - справедлива цена за зеленчуците, гарантираща достоен живот за фермера и семейството му. Потребителите се задължават да подкрепят фермата през сезона, да споделят рисковете и ползите от производството на био-зеленчуци. Фермерът се задължава да произведе биологични продукти (плодове, сирене, месо) и да предложи максимално голямо разнообразие от продукти, както и да отглежда с предимство стари и местни сортове. Фермерът се задължава да достави един път седмично прясно набрани зеленчуци на групата от потребители на предварително уточнено място (във фермата, в магазин, в училищния двор).

Среща на групата, участваща в АМАР договора – един път седмично. Всяка седмица фермерът се среща с групата потребители на определеното за доставка място. Фермерът доставя продукцията от седмицата съгласно договорените условия (например картофите да не бъдат мити, а морковите да са с листата). Семействата си поделят зеленчуците, доставени в касетки от фермера.

- Устойчиво местно развитие за осигуряване на заетост и просперитет Гърция чрез Биологично земеделие и животновъдство: www.anavra-zo.gr/en

Село Анавра в югоизточна Гърция приема програма за зелено развитие още в средата на 1990-те години, когато многобройните малки животновъди се кооперират.

В момента в селото има три големи ферми с 25 хил. глави добитък, овце, кози, крави и свине. Животните пасат свободно в планините. Селото е отворило собствена кланица и продава органично месо, отговарящо на всички изисквания. Заедно с това, хората съвместно

инвестират във вятърни турбини, имат вече 20 „перки“ с обща мощност 17.5 мегавата. Само едната носи на селото 60 хил. евро годишни приходи.

Жителите на Анавра са изградили и свой екологичен и културен парк на площ 1000 дка, който също привлича туристи и създава работни места. С общи средства са построени медицински център, спортни площадки, приют за бездомни, старопиталище. Безработицата в селото е нула, броят на жителите на Анавра се е увеличил от 300 на 550 между 2000 и 2010 г.

Нулева безработица, увеличаване на населението, допълнителни доходи за селото в размер на 60 000 евро на година, нова инфраструктура, по-добро качество на живот

- Биологична ферма за кокошки носачки – Oberger в Австрия: <https://noe.lko.at/?%20Bio-Eier-statt-Milchkuehe-Landwirtschaftskammer-Betriebsr...>

Австрийско семейство, след като вижда по-добри възможности за реализация на пазара, преобразува фермата си за мляко във ферма за носачки, за да произвежда органични яйца.

Семейство Oberger в Австрия решава да преобразува млекопроизводството си в производство на органични яйца, поради ниските изкупни цени на млякото и нарастващо търсене на биологични продукти. Те също така се стремят към по-малко физически и трудоемки производствени методи.

Семейството построява модерен хамбар (хале) за биологично производство на яйца, за да побере 6 000 био кокошки носачки през 2015 г. Те също така създават покрита външна площ и предприемат мерки за доброто състояние на кокошките като прахови вани.

Резултати:

- Построена е биологична плевня, за да побере 6 000 кокошки носачки, също така открита площ, предприемат се мерки за доброто състояние на носачките.

- Семейството доставя 5 500 органични яйца на ден на компанията "Schlögl Ei", която ги продава.

- Семейството очаква хамбарът да се изплати след 20 години след инвестиция от 830 000 евро (от които около 740 000 евро са brutните разходи за проекта, включително 120 000 от ЕС и национално ниво).

• Концепцията LSPPC (Local and Solidarity based Partnership between Producers and Consumers):

– Местно и солидарно базирано партньорство между производители и консуматори) или т.нар. „солидарно земеделие“ Това е форма на производство и продажба на биологични храни, разпространена във всички развити икономически страни в наши дни. Тази концепция включва: - нов работен подход за фермерите; - нов консуматорски подход за потребителите; - много тясно сътрудничество между фермерите и потребителите.

Ядрото на партньорството обикновено е зеленчукова ферма с 2-3 ха обработваема земя. Около фермата се оформя постоянна група от потребители (60 - 80 семейства). Постепенно потребителите се самоорганизируют в асоциация на доброволен принцип, поемайки цялата произведена във фермата зеленчукова продукция, разпределяйки я помежду си. Фермерът трябва само да я произведе, да я обере и да я достави (един или два пъти седмично) на определеното място. В началото на всяка година представител на потребителите заедно с фермера планира производството през годината.

Фермерът представя бюджета си на асоциацията, в която са включени всичките му разходи през годината (семена, торове, препарати, машини, гориво, вода, доход за фермера и т.н.). Асоциацията подписва договор с фермера и събира между членовете си авансово необходимите пари. Постепенно към зеленчуците се добавят и други био продукти от други фермери в района - плодове, мляко, месо, хляб, вино. По този начин семействата, членуващи в тези асоциации успяват да си набавят почти всички храни в биологично качество от местни производители на ниски цени.

V. Производители на територията на МИГ да стартират биологично земеделие – възможност за устойчивост

- Изисква по-малко инвестиции и съответно е по-лесно за започване и правене на бизнес.

Биологичното земеделие наистина се нуждае от по-малък начален капитал и по-малки парцели земя, което го прави финансово по-достъпно, особено за начинаещите стопани.

-Производствените разходи са по-ниски, тъй като средствата за механизация и външни ресурси са сведени до минимум. Употребата на химикали, които са непосилни за голям брой дребни производители, е забранена.

В много от биологичните ферми има затворен кръг на производство – сами си правят торовете и фуража, или пък използват животните за специфична вид оран или почистване на парцелите от гниещи растения, което спестява изцяло външните разходи.

Така на практика, биологичното земеделие допринася за икономическата устойчивост на по-малките земеделски стопанства, както и на дребните предприятия от хранително-вкусовата преработвателна промишленост, които използват като суровини продукцията от биофермите.

От друга страна, този бизнес също изисква вложения, по-сериозна организация на производството, повече квалификация на стопаните и повече работна ръка. Добивите от биопроизводството са по-ниски, печалбата - по-малка, но пък цените на стоките са по-високи.

-По отношение на бизнеса с биопродукти трябва да се отбележи и това, че на пазара на биологични храни има все още по-малко конкуренция и по-малко посредници, което е благоприятно за биопроизводителите – много често те продават продукцията си сами в специализирани магазини, на фермерски пазари или директно на потребителите.

Друг фактор за по-малкото вложения е високият положителен имидж на биопродукцията, която има нужда от по-малко реклама в сравнение с конвенционалните хранителни продукти.

-Парцелите и терените за биологично земеделие са много по-малки

Биопроизводителите се нуждаят от собствена земя в много по-голяма степен, отколкото при конвенционалното земеделие, но в същото време, обработваемите площи и стопанствата са и много по-малки, по-скоро от типа семейни ферми, с каквито изобилства регионът. Имотите за биологично земеделие трябва да са в екологично чисти райони, далече от индустриални предприятия, които замърсяват почвата, водата и въздуха, каквито райони също има в задоволително количество на територията на МИГ.

-Създава повече работни места

Естеството на биологичното земеделие го превръща във фактор за създаването на работни места по няколко причини: - по правило биологичните стопанства са по-малки от конвенционалните и се развиват екстензивно като най-често не разполагат с много техника, а разчитат на ръчен труд; - методите на биологично производство изискват повече физични и механични обработки, тъй като е забранено използването на хербициди и пестициди; -прибирането на реколтата също е ръчно и това създава сезонна заетост; - използва ресурс на неквалифицирана работна ръка, за който няма работа в другите икономически сектори.

VI. Икономически перспективи у нас и в ЕС 2021-2027г.:

Биоземеделието е перспективна ниша за развитие на българската икономика.

Единственият конкурентен в количествено отношение на световните пазари земеделски сектор у нас е зърно производството, но то не е достатъчно.

В останалите сектори на селското стопанство страната ни е подложена на остра конкуренция от държавите в ЕС, включително и на ценови натиск на готовата продукция, която е предимно вносна.

С уникалните си климатични особености и запазените в екологично отношение райони, както и заради раздробената собственост върху земята, България може да се ориентира към все още бутиковото производство на биохрани и суровини за износ и за задоволяване на местните потребности. Биоземеделието може да се превърне в печеливш бизнес на национално ниво.

От голяма важност е и фактът, че за първи път в историята си ЕС постави биоземеделието сред основните си приоритети в Общата селскостопанска

политика (ОСП) 2014-2020 г. и то ще бъде приоритетно подпомагано във финансово отношение чрез различни програми и субсидии.

Пазарът на биохрани бързо се разраства в България и по света.

Потребителското доверие към биологичната продукция нараства, което предопределя и разрастването на пазарите. Потребителите стават по-грамотни, по-информирани и по-предпазливи по отношение на здравето си и храната, която ядат. Все повече хора избягват продукцията, обработвана с вредни вещества – пестициди, нитрати, антибиотици. Вредите за здравето на хората могат да са краткосрочни – алергии, отравяния, но и дългосрочни – развитие на по-сериозни заболявания впоследствие, нарушаване на растежа или на репродуктивните способности. Потребителите стават и по-загрижени за опазването на околната среда за бъдещите поколения

Биологичното земеделие подпомага устойчивия растеж на селските райони.

Биологичното земеделие представлява печеливша алтернатива за местния икономически растеж и устойчивото селско стопанство, тъй като производителите на биологична продукция от една страна имат повече условия за започване на малък бизнес, а от друга са склонни да продават повече на местните пазари. Биологичното земеделие създава местен бизнес, стимулира и хранително-вкусовата и друга преработвателна промишленост, взаимодейства с развитието на туризма и особено на алтернативните му форми, разширява местния пазар, създава допълнителни работни места и пази селата от обезлюдяване. Моно културното земеделие не е позволено в биологичното земеделие и няма опасност от свръх производство на една култура, каквото се наблюдава в много от районите с развито земеделие в страната. Така се осъществява конкуренция и разнообразие на пазарите.

Очаква се на 1 януари 2022¹¹ г. да влезе в сила новото законодателство в областта на биологичното производство, Целта на новия регламент е да се гарантира лоялна конкуренция между земеделските стопани. Чрез прилагането на ОСП след 2020 г. се очаква да се осъществи преход към напълно устойчив селскостопански сектор и развитието на жизнеспособни селски райони, осигурявайки сигурни, безопасни и висококачествени храни:

- Въвеждане на консервационно земеделие.
- Избор на подходящи сортове, приспособени към изменчив климат
- Управление на елементите на ландшафта и пасищата и агролесовъдството, както и опазването и възстановяването на биологичното разнообразие.
- Въвеждане на високи стандарти за хуманно отношение към животните.
- Сътрудничество между растениевъди и пчелари

Източници:

1. <http://cap.europe.bg>
2. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/future-organics_bg
3. Анализ на добри практики (BIRTH OF IDEAS, 2015 A1-ES01-KA204-015658)

¹¹ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/future-organics_bg

4. Биологичните продукти в контекста на тяхната конкурентоспособност. доц. д-р Диляна Митова, Институт по аграрна икономика – София
5. Биологичното производство в света и България, ИнтелиАгро, 2016
6. Годишен доклад за състоянието и развитието на земеделието (Аграрен доклад 2019)
7. Данни, осигурени от Общинска служба по земеделие-Сливо поле за 2020
8. Данни, осигурени от Общинска служба по земеделие-Тутракан за 2020
9. Евростат, за периода 2010-2015 г.
10. Институт за агростратегии и иновации - <http://www.agroinnovations.bg/planinsko-zemedelie>
11. Конвенция за биологичното разнообразие.
12. Конвенция на Организацията на обединените нации за борба с опустиняването – Европейска конвенция за ландшафта.
13. Наръчник „Добри земеделски практики“, разработен в рамките на проект 2007СВ16ІРО008-2009-1-91
14. Наръчник за практическо приложение на условията за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние, МЗХГ
15. Националната стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022
16. Националната стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България в периода 2014-2020
17. Програма за развитие на селските райони 2014-2020
18. Рамкова конвенция на Обединените нации по изменение на климата.
19. Стратегия за местно развитие на МИГ – Тутракан-Сливо поле
20. Структура на земеделските стопанства в България, МЗХГ